आचार्येति योनिःस्थानं योनिष्टइंद्रनिषदेअकारि त्वेयोनौनिषदतंसरूपाइत्यादौदर्शनात् गर्भेभूत्वातस्यनिष्कपटसेवयाअंतरंगत्वंप्राप्येत्यर्थः शास्त्रकाराःशास्त्रकर्तृत्वंब्रह्मण्येवश्रुतंमहतोभूतस्यनिःश्वसितमेत दृग्वेदइत्यादिनागुरोरनुग्रहादिहैवब्रह्मभावंप्राप्नुवंतीत्यर्थः परमंअपुनरावृत्तिं योगंब्रह्मणासहऐक्यंयांति ॥ ६ ॥ अस्मिन्निति येजितकामाःब्राह्मींस्थितिंप्राप्नुंयेचद्वंद्वसहाःतेदेहादात्मानंनिर्हरंतिपृथक्कुर्वंति स त्वसंस्थाःसत्वगुणभाजः श्रुतिश्च तंत्वाच्छरीरात्प्रवृहेन्मुंजादिवइषीकांधैर्येणेति प्रवृहेत्पृथक्कुर्यात् ॥ ७ ॥ आचार्यःशास्ताउपदेष्टायस्यांसाजातिर्जन्म यथाब्राह्मणस्यसावित्रीप्राप्तासावित्रंद्वितीयंजन्मएवं आचार्यात्परब्रह्मविद्याप्राप्तापितस्यजन्मांतरंभवति तच्चमोक्षहेतुत्वात्पुण्यत्वादिगुणसंयुक्तं ॥ ८ ॥ आचार्यमाहात्म्यप्रख्यापकंमंत्रंपठति यःप्रावृणोतीति यःआचार्यःवर्णान्ब्राह्मणादीन्अवितथेनवितथम नृतमनात्माजडंतदन्येनसत्येनचिदात्मनाप्रकर्षेणआवृणोतिसबाह्याभ्यंतरंवासयति द्वैतोत्थभयनिवारणेनपालयतीत्यर्थः ऋतंब्रह्म कुर्वन्वाचाआविष्कुर्वन् तस्यफलमाह अमृतंसंप्रयच्छन्निति अमृतंमोक्षं

सनत्सुजातउवाच आचार्ययोनिमिहयेप्रविश्यभूत्वागर्भेब्रह्मचर्यंचरंति॥ इहैवतेशास्त्रकाराभवंतिप्रहायदेहंपरमंयांतियोगं॥ ६॥ अस्मिँल्लोकेवैजयंतीह कामान्ब्राह्मींस्थितिंत्वनुतितिक्षमाणाः॥ तआत्मानंनिर्हरंतीहदेहान्मुंजादिषीकामिवसत्वसंस्थाः॥ ७॥ शरीरमेतौकुरुतःपितामाताचभारत॥ अचार्यशास्ता याजातिःसापुण्यासाऽजराऽमरा॥ ८॥ यःप्रावृणोत्यवितथेनवर्णानृतंकुर्वन्नमृतंसंप्रयच्छन्॥ तंमन्येतपितरंमातरंचतस्मैनद्रुह्येत्कृतमस्यजानन्॥ ९॥ गुरुं शिष्योनित्यमभिवादयीतस्वाध्यायमिच्छेच्छुचिरप्रमत्तः॥ मानंनकुर्यान्नादधीतरोषमेषप्रथमोब्रह्मचर्यस्यपादः॥ १०॥ शिष्यवृत्तिक्रमेणैवविद्यामाप्नोतियः शुचिः॥ ब्रह्मचर्यव्रतस्यास्यप्रथमःपादउच्यते॥ ११॥ आचार्यस्यप्रियंकुर्यात्प्राणैरपिधनैरपि॥ कर्मणामनसावाचाद्वितीयःपादउच्यते॥ १२॥ समागुरौयथा वृत्तिर्गुरुपत्न्यांतथाचरेत्॥ तत्पुत्रेचतथाकुर्वन्द्वितीयःपादउच्यते॥ १३॥ आचार्येणात्मकृतंविजानन्ज्ञात्वाचार्थंभावितोस्मीत्यनेन॥ यन्मन्यतेतंप्रतिदृष्टबु द्धिःसवैतृतीयोब्रह्मचर्यस्यपादः॥ १४॥ नाचार्यस्यानपाकृत्यप्रवासंप्राज्ञःकुर्वीतनैतदहंकरोमि॥ इतीवमन्येतनभाषयेतसवैचतुर्थोब्रह्मचर्यस्यपादः॥ १५॥

कृतंतत्कृतमुपकारं ॥ ९ ॥ शुचिःस्नानादिनाभावशुद्ध्याच अप्रमत्तःगुरुशुश्रूषायांसावधानः मानंनकुर्यात् तुच्छमपिकार्यंशिशूनांशौचादिकंतदपिकर्त्तव्यमेवेत्यर्थः अत्यंतश्रमेपिरोषंनादधीतनविदध्यात् ॥ १० ॥ शिष्यवृत्तिःसायंप्रातर्भिक्षणेनजीवनं तेनैवक्रमेणनतुगुर्वन्नोपजीवनेनेत्यर्थः ॥ ११॥ द्वाभ्यांश्लोकाभ्यांब्रह्मचर्यस्यप्रथमंपादमुक्त्वाद्वाभ्यांद्वितीयंपादमाह आचार्यस्येति ॥ १२ ॥ १३॥ प्राप्तविद्यो विद्यासुखेनतृप्यन्आचार्यंयत्अत्यंतंमानयतिसब्रह्मचर्यस्यतृतीयःपादइत्याह अचार्येणेति आत्मकृतंस्वस्मैउपकृतंविद्यादानेन तस्यचअर्थंप्रयोजनंदुःखनिवृत्तिमानंदावाप्तिंचज्ञात्वाऽनुभूय अनेनाचार्येण भावितोवर्धितोस्मीतिजानन्यन्मन्यते ॥ १४॥ अनपाकृत्यविद्यायानिष्क्रयार्थंऋणमर्थदानेनअपरिहृत्य प्रवासगुरुगृहादन्यत्राश्रमांतरेस्थितिंनकुर्वीत एतत्गुरवेअर्थप्रदानमहंकरोमीतिनैवमन्येतमनसा नचभाषयेत स्वार्थेणिच् वदेतवाचा ॥ १५॥

Digitized by Google